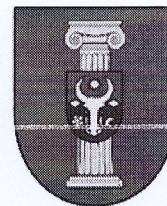

**AUTORITATEA NAȚIONALĂ DE INTEGRITATE
A REPUBLICII MOLDOVA**

**НАЦИОНАЛЬНЫЙ ОРГАН ПО НЕПОДКУПНОСТИ
РЕСПУБЛИКИ МОЛDOVA**

INSPECTORATUL DE INTEGRITATE

MD-2005, mun. Chișinău, str. Mitropolit Gavriil Bănulescu-Bodoni, 26
Tel.(373 22) 820 601, fax (373 22) 820 602, www.ani.md, e-mail: info@ani.md

ACT DE CONSTATARE

nr. 432/19

mun. Chișinău

31 decembrie 2021

Virgiliu BARDĂ, inspector de integritate superior al Inspectoratului de integritate al Autorității Naționale de Integritate, examinând materialele dosarului de control privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese, inițiat în privința dnei Manole Domnica, IDNP – [REDACTED], domiciliată în [REDACTED], Președinte al Curții Constituționale, în temeiul *art. 35 din Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate*, a întocmit prezentul act de constatare, prin care

A CONSTATAT:

La 06.05.2021 în cadrul Autorității Naționale de Integritate a fost înregistrată sesizarea nr. 3948, cu privire la încălcarea regimului juridic al conflictelor de interese, în privința dnei Manole Domnica.

La 12.05.2021, în conformitate cu prevederile *art. 30 din Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate*, sesizarea a fost repartizată aleatoriu prin sistemul electronic de distribuire a sesizărilor.

Potrivit sesizării, dna Manole Domnica, Președintele Curții Constituționale, ar fi admis un conflict de interese prin participarea la controlul constituționalității Hotărârii Parlamentului privind numirea unui judecător al Curții Constituționale, act ce o viza în mod direct pe dna Manole Domnica.

În conformitate cu prevederile *art. 31 alin. (1) din Legea 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate*, pînă la modificările operate prin *Legea nr. 130/2021 cu privire la modificarea unor acte normative*, inspectorul de integritate, în termen de 15 zile de la data repartizării sesizărilor, efectuează verificarea prealabilă a acestora, în cadrul căreia verifică respectarea condițiilor de formă și conținut ale sesizărilor și existența bănuielii rezonabile privind încălcarea regimului juridic al conflictelor de interese.

Verificând sesizarea sub aspectul respectării condițiilor de formă și conținut s-a stabilit că sesizarea conține informații suficiente referitor la problema abordată, este semnată de autor și conține date cu privire la petiționar, drept urmare sesizarea întrunește condițiile prevăzute de Codul administrativ.

Ulterior, la data de 19.08.2021, în cancelaria Autorității a fost înregistrată cu nr. M-745/21 o sesizare cu un conținut asemănător, care a fost conexasă la dosar.

Potrivit informațiilor din sistemul informațional e-Integritate, dar și conform *art. 3 alin. (1) lit. a) din Legea cu privire la declararea averii și a intereselor personale*, dna Manole

Atenție! Documentul conține date cu caracter personal, prelucrate de operatorul înregistrat în Registrul de evidență al operatorilor de date cu caracter personal cu nr. 0000069. Prelucrarea ulterioară a acestor date poate fi efectuată numai în condițiile prevăzute de Legea privind protecția datelor cu caracter personal nr. 133 din 08.07.2011.

Domnica este subiect al declarării averii și intereselor personale ca urmare a exercitării funcției de Președinte al Curții Constituționale, care este o funcție de demnitate publică. Acest lucru se confirmă și prin prevederile *Legii nr. 199/2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică*, unde conform anexei de la Legea respectivă, Președintele Curții Constituționale, este o funcție de demnitate publică. În conformitate cu prevederile *art. 11 alin. (2) din Legea nr. 199/2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică*, demnitarul este obligat să respecte întocmai regimul juridic al conflictului de interese.

Prin urmare, prin exercitarea funcției de Președinte al Curții Constituționale, dna Manole Domnica este subiect al declarării și are obligația să respecte regimul juridic al conflictelor de interese, conform prevederilor *Legii nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale*.

La 19.05.2021, în conformitate cu prevederile *art. 31 din Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate*, prin procesul-verbal de inițiere a controlului nr. 320/19, în privința dnei Manole Domnica, Președinte al Curții Constituționale, a fost inițiat controlul privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese, în cadrul căruia s-a verificat respectarea regimului juridic al conflictelor de interese la efectuarea controlului constituționalității Hotărârii Parlamentului nr. 73 din 23.04.2021 privind anularea prin retragere parțială a Hotărârii Parlamentului nr. 121 din 16.08.2019 privind numirea unor judecători ai Curții Constituționale.

Ca urmare a nerecepționării scrisorii nr. 04-19/2499 din 20.05.2021, a fost expeditată repetat o altă scrisoare cu nr. 04-19/3199 din 18.06.2021, prin care dna Manole Domnica a fost informată despre inițierea în privința sa, a controlului privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese și despre drepturile prevăzute la *art. 33 din Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate*.

În temeiul *art. 20 alin. (1) lit. b)*, *art. 32 alin. (3)* și *art. 37 alin. (2) din Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate*, pînă la modificările operate prin *Legea nr. 130/2021 cu privire la modificarea unor acte normative*, inspectorul de integritate a solicitat informații și documente necesare desfășurării controlului de la Curtea Constituțională a Republicii Moldova, care nu a dat curs solicitării inspectorului.

Prin scrisoarea Curții Constituționale nr. PCC-01/250/21, semnată de Președintele interimar dna [REDACTED], înregistrată în cancelaria Autorității cu nr. 4690 din 04.06.2021, s-a comunicat doar că Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate nu este incidentă în acest caz și că Autoritatea nu deține competența constituțională și legală de a verifica participarea judecătorilor constituționali la judecarea cauzelor de pe rolul Curții Constituționale.

Principalul argument în cele menționate în răspunsul Curții este că „actele emise în cadrul competențelor constituționale exclusive ale Curții Constituționale nu pot fi supuse cenzurii nici sub aspectul constituționalității, nici în privința legalității, de nicio autoritate publică...” și că Legea cu privire la Curtea Constituțională nu face nici o trimitere la alte legi care ar fi aplicabile în procedurile din cadrul Curții Constituționale.

A contrario, *art. 6 lit. c) din Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate*, prevede că ea are funcția de a constata și sancționa încălcările regimului juridic al declarării averii și intereselor personale, **al conflictelor de interese**, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor, în temeiul *art. 19 alin. (1) lit. e) din Legea cu privire la Curtea Constituțională*, care stabilește că mandatul judecătorului Curții Constituționale încetează **prin ridicarea imunității judecătorului în caz de stabilire, prin actul de constatare rămas**

definitiv, a încheierii directe sau prin intermediul unei persoane terțe a unui act juridic, luării sau participării la luarea unei decizii fără soluționarea conflictului de interese real în conformitate cu prevederile legislației privind reglementarea conflictului de interese, rezultă că în Legea cu privire la Curtea Constituțională se fac trimiteri indirecte și la alte legi.

Totodată, se reține că potrivit *art. 35 alin. (5) din Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate*, pînă la modificările operate prin *Legea nr. 130/2021 cu privire la modificarea unor acte normative*, în cazul în care persoana vizată în actul de constatare este Președintele Republicii Moldova, Președintele Parlamentului, Prim-ministrul, Procurorul General, **un judecător al Curții Constituționale**, președintele Consiliului Superior al Magistraturii sau președintele Consiliului Superior al Procurorilor, competența de examinare a cererii menționate la alin. (4) revine Curții Supreme de Justiție, care judecă cauza în complet de 3 judecători, iar potrivit *art. 37 alin. (2) din aceeași Lege*, **prevederile art. 31, art. 32 alin. (3)–(5), art. 33, art. 34 alin. (2), art. 35 și 36 se aplică în mod corespunzător și în cadrul procedurii de inițiere a controlului și de control privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor.**

Ulterior, prin scrisoarea de concretizare nr. 04-19/2941 din 08.06.2021, adresată Curții Constituționale, a fost specificat că Autoritatea Națională de Integritate, nu verifică legalitatea hotărârilor și deciziilor adoptate, or reieșind din *art. 15 alin. (1) din Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și intereselor personale*, rezultă că actele normative și judiciare, adoptate/emise cu încălcarea regimului juridic al conflictelor de interese, **nu sunt lovite de nulitate absolută, iar Autoritatea nu este în drept să ceară anularea acestora**, ci doar verifică dacă subiectul declarării s-a conformat cerințelor legale cu privire la soluționarea conflictului de interese.

În timpul derulării procedurii de control, prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 18 din 09.07.2021, a fost declarat neconstituțional *articolul 19 alin. (1) lit. e) din Legea nr. 317 din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională*.

Este necesar de menționat și faptul că dna [REDACTED], prin scrisoarea nr. PCC-01/250/21 din 04.06.2021, s-a expus cu privire la lipsa competenței autorității pe cazul dat, iar mai apoi a participat la luarea deciziei, conform Hotărârii Curții Constituționale nr. 18 din 09.07.2021 pentru controlul constituționalității *art. 19 alin. (1) lit. e) din Legea nr. 317 din 13.12.1994 cu privire la Curtea Constituțională*.

În cadrul controlului, inspectorul de integritate a stabilit că dna Manole Domnica, prin Hotărârea Parlamentului nr. 121 din 16.08.2019, a fost numită în funcția de judecător al Curții Constituționale, iar conform Hotărârii nr. AG-5 din 23.04.2020 privind alegerea Președintelui Curții Constituționale, dna Manole Domnica, prin vot secret a fost aleasă în funcția de Președinte al Curții Constituționale.

Prin Hotărârea Parlamentului nr. 73 din 23.04.2021 s-a anulat prin retragere în parte cu efect pentru viitor actul administrativ individual ilegal favorabil și anume Hotărârea Parlamentului nr. 121 din 16.08.2019 privind numirea doamnei Manole Domnica în funcția de judecător al Curții Constituționale.

Conform sesizărilor nr. 92a/2021 și 93a/2021 adresate Curții Constituționale, s-a solicitat exercitarea controlului asupra Hotărârii Parlamentului nr. 73 din 23.04.2021 și totodată suspendarea ei.

În baza Deciziei Curții Constituționale nr. 60 din data de 23.04.2021, semnată de Președintele interimar al Curții Constituționale, dna [REDACTAT], s-a admis cererea de suspendare.

Ca urmare a neprezentării actelor solicitate, inspectorul de integritate nu a reușit să elucideze cauzele examinării deciziei de suspendare de către Președintele interimar al Curții Constituționale, dna [REDACTAT], or conform *art. 25¹ alin (4) din legea cu privire la Curtea Constituțională și art. 7¹ alin. (4) din Codul jurisdicției constituționale*, în caz de imposibilitate a convocării plenului Curții, decizia de suspendare se emite printr-o **dispoziției a Președintelui Curții Constituționale**, cu confirmarea ulterioară obligatorie de către Plenul Curții Constituționale.

Astfel, prin Decizia Curții Constituționale nr. 61 din 26.04.2021, a fost confirmată Decizia Curții Constituționale nr. 60 din 23.04.2021 prin care s-a suspendat hotărârea respectivă, cu participarea în cadrul ședinței și a dnei Domnica Manole, Președinte al Curții Constituționale.

Ulterior, la data de 27.04.2021 a fost pronunțată Hotărârea Curții Constituționale nr. 13, prin care s-a declarat neconstituțională Hotărârea Parlamentului nr. 73 din 23.04.2021 privind anularea prin retragere parțială a Hotărârii Parlamentului nr. 121 din 16.08.2019 privind numirea doamnei Manole Domnica în funcția de judecător al Curții Constituționale, cu participarea în cadrul ședinței a doamnei Manole Domnica, Președinte al Curții Constituționale.

Conform informațiilor din Registrul declarațiilor privind conflictele de interese, declarate de către subiecții vizați în *art. 12 alin. (7) din Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și intereselor personale*, ținut de către Autoritatea Națională de Integritate, s-a constatat lipsa înscrisurilor în privința dnei Manole Domnica, Președinte al Curții Constituționale.

Punctul de vedere al persoanei supusă controlului.

Prin scrisoarea nr. 04-19/2499 din 20.05.2021, care conform avizului de recepție nr. DS8001690036AS a fost returnată ca nereclamată, iar ulterior, prin scrisoarea nr. 04-19/3199 din 18.06.2021, care conform avizului de recepție nr. DS8001888065AS a fost recepționată la 23.06.2021, dna Manole Domnica a fost invitată la sediul Autorității Naționale de Integritate pentru a-și prezenta punctul de vedere asupra respectării/nerespectării regimului juridic al conflictelor de interese.

Dna Manole Domnica nu și-a prezentat punctul de vedere asupra obiectului controlului sub nici o formă, unicul răspuns fiind cel din partea Curții Constituționale cu nr. PCC-01/250/21, înregistrată în cancelaria Autorității cu nr. 4690 din 04.06.2021, fiind invocate diferite articole neaplicabile speței, inclusiv și retragerea scrisorii prin care s-a solicitat prezentarea unor acte confirmative.

Aprecierea inspectorului de integritate.

Inspectorul de integritate a stabilit că verificarea respectării regimului juridic al conflictelor de interese de către dna Manole Domnica, Președinte al Curții Constituționale, la controlul constituționalității Hotărârii Parlamentului nr. 73 din 23.04.2021, urmează a fi efectuată prin prisma prevederilor *Constituției Republicii Moldova, Legii nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale, Legii nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, Legii integrității nr. 82/2017, Legii nr. 317/1994 cu privire la Curtea Constituțională, Codul jurisdicției constituționale nr. 502/1995.*

În accepțiunea *art. 16 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova* toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, Atenție! Documentul conține date cu caracter personal, prelucrate de operatorul înregistrat în Registrul de evidență al operatorilor de date cu caracter personal cu nr. 0000069. Prelucrarea ulterioară a acestor date poate fi efectuată numai în condițiile prevăzute de Legea privind protecția datelor cu caracter personal nr. 133 din 08.07.2011.

naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

În conformitate cu *art. 6 lit. c) și art. 19 lit. b) din Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate*, are funcția de a constata și sancționa încălcările regimului juridic al declarării averii și intereselor personale, al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor, iar inspectorii de integritate efectuează controlul privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese.

În corespundere cu prevederile *art. 2 din Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și intereselor personale*, noțiunile de conflict de interese și interes personal sunt definite după cum urmează:

conflict de interese – situația în care subiectul declarării are un interes personal ce influențează, sau ar putea influența exercitarea imparțială și obiectivă a obligațiilor și responsabilităților ce îi revin potrivit legii;

interes personal – orice interes material sau nematerial al subiectului declarării ce rezultă din activitățile sale în calitate de persoană privată, din relațiile sale cu persoane apropiate sau cu persoane juridice și alți agenți economici, indiferent de tipul de proprietate, din relațiile sau afiliațiile sale cu organizații necomerciale, inclusiv cu partidele politice și cu organizațiile internaționale;

Prin prisma prevederilor *art. 3 din Legea integrității*, noțiunea de **entitate publică presupune persoana juridică cu statut de Curte Constituțională**, instanță de judecată, procuratură.

Potrivit *art. 14 alin. (3) lit. e) din aceeași Lege*, conducătorul entității publice are obligația în legătură cu identificarea și tratarea conflictelor de interese, care se îndeplinesc în condițiile legislației speciale, să declare la Autoritatea Națională de Integritate conflictele sale de interese reale, în scris, în termen de 3 zile, despre conflictul de interese real apărut în cadrul activității sale profesionale, explicând natura conflictului de interese și cum acesta influențează sau poate influența exercitarea imparțială și obiectivă a atribuțiilor sale.

Prin urmare, reieșind din *art. 6 și 7 din Legea nr. 317/1994 cu privire la Curtea Constituțională*, rezultă că prin vot secret, unul din judecători ai Curții Constituționale este ales și Președinte al Curții Constituționale, iar conform *art. 8 din aceeași Lege*, Președintele are și atribuții administrative:

„Articolul 8. Atribuțiile Președintelui Curții Constituționale

(1) Președintele Curții Constituționale are următoarele atribuții:

- a) convoacă Curtea Constituțională și prezidează ședințele acesteia;
- b) coordonează activitatea Curții Constituționale și repartizează cauzele spre soluționare;
- c) reprezintă Curtea Constituțională în fața autorităților publice din țară și străinătate;
- d) constată cazurile de încetare a mandatului judecătorului, prevăzute în prezenta lege, și sesizează autoritatea publică ce l-a numit ca să numească un judecător pentru postul devenit vacant;
- e) exercită conducerea generală a Secretariatului Curții Constituționale, angajează și eliberează din funcție lucrătorii Secretariatului, în condițiile acordului de muncă;
- f) depune spre aprobare la Curtea Constituțională regulamentul Secretariatului Curții, organigrama, statul lui de funcții, regulamentul Consiliului științific-consultativ de pe lângă Curtea Constituțională, aprobă regulamentul compartimentelor Secretariatului;

g) îndeplinește alte atribuții prevăzute de prezenta lege și de Codul Jurisdicției Constituționale, de alte acte legislative.

(2) Președintele Curții Constituționale organizează și implementează sistemul de control intern managerial și poartă răspundere managerială pentru administrarea bugetului instituției și a patrimoniului public aflat în gestiune.

(3) Președintele Curții Constituționale emite ordine și dispoziții.”

De asemenea, prin prisma legilor speciale: *Legea cu privire la Curtea Constituțională și Codul jurisdicției Constituționale*, nu s-a identificat modul de reglementare a conflictului de interese, din care motiv reglementarea are loc în condițiile *Legii nr. 133/2016 privind declararea averii și intereselor personale*, *Legii integrității nr. 82/2017* care sunt legi organice și se aplică tuturor subiecților declarării, în care legea lor specială nu prevede altfel.

Potrivit dispozițiilor *art. 12 alin. (3), (4), (5), (7) și (10) din Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și intereselor personale*:

(3) **Conflictul de interese real** apare în cazul în care subiectul declarării este chemat să rezolve o cerere/un demers, să emită un act administrativ, să încheie direct sau prin intermediul unei persoane terțe un act juridic, să ia o decizie sau să participe la luarea unei decizii în care are interese personale sau care vizează persoane ce îi sânt apropiate, persoanele fizice și juridice cu care are relații cu caracter patrimonial și care influențează sau pot influența exercitarea imparțială și obiectivă a mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică.

(4) În cazul apariției unui conflict de interese real, subiectul declarării este obligat:

a) să informeze șeful ierarhic sau organul ierarhic superior imediat, dar nu mai târziu de 3 zile de la data constatării, despre conflictul de interese în care se află;

b) să nu rezolve cererea/demersul, să nu emită actul administrativ, să nu încheie, direct sau prin intermediul unei persoane terțe, actul juridic, să nu ia sau să nu participe la luarea deciziei în exercitarea mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică până la soluționarea conflictului de interese.

(5) Informarea despre apariția unui conflict de interese real se va face până la soluționarea cererii/demersului, emiterea actului administrativ, încheierea, directă sau prin intermediul unei persoane terțe, a actului juridic, participarea la luarea deciziei sau luarea deciziei și va lua forma unei declarații scrise ce trebuie să conțină date despre natura conflictului de interese și despre modul în care acesta influențează sau poate influența îndeplinirea imparțială și obiectivă a mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică.

(7) Președintele Republicii Moldova, Președintele și deputații Parlamentului, Prim-ministrul, membrii Guvernului, Procurorul General, președintele Consiliului Superior al Magistraturii, președintele Consiliului Superior al Procurorilor, deputații Adunării Populare a unității teritoriale autonome Găgăuzia, președinții de raioane, consilierii locali, primarii și **alți conducători ai organizațiilor publice** sânt obligați să informeze Autoritatea Națională de Integritate imediat, dar nu mai târziu de 3 zile de la data constatării, despre orice situație de conflict de interese real în care se află, în modul stabilit la alin. (5).

(10) Conflictul de interese consumat reprezintă fapta subiectului declarării de rezolvare a unei cereri/unui demers, de emitere a unui act administrativ, de încheiere directă sau prin intermediul unei persoane terțe a unui act juridic, de luare sau de participare la luarea unei decizii în exercitarea mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică cu încălcarea prevederilor alin.(4) și (7).

Articolul 14 alin. (3) și alin. (4) din aceeași Lege stipulează că:

Atenție! Documentul conține date cu caracter personal, prelucrate de operatorul înregistrat în Registrul de evidență al operatorilor de date cu caracter personal cu nr. 0000069. Prelucrarea ulterioară a acestor date poate fi efectuată numai în condițiile prevăzute de Legea privind protecția datelor cu caracter personal nr. 133 din 08.07.2011.

(3) Până la soluționarea conflictului de interese real, subiectului declarării îi este interzisă întreprinderea oricărei acțiuni pe cauza dată, **cu excepția abținerii**.

(4) Subiectul declarării poate soluționa conflictul de interese real în care se află **prin abținerea** de la rezolvarea cererii/demersului, de la emiterea/adoptarea actului administrativ, de la încheierea actului juridic, de la participarea la luarea unei decizii sau luarea deciziei/votare, **informând toate părțile vizate de decizia respectivă în privința măsurilor luate pentru a proteja corectitudinea procesului de luare a deciziilor**.

Astfel, rezultă că judecătorul constituțional în cazul apariției unui conflict de interese real este obligat să se conducă după prevederile *art. 12 alin. (4) din Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale* și anume să informeze șeful ierarhic (Președintele Curții Constituționale) și să întreprinde acțiunile descrise conform *art. 14 alin. (3) și (4) din aceeași Lege*, unde este stipulat că subiectul declarării până la soluționarea conflictului de interese real, îi este interzisă întreprinderea oricărei acțiuni pe cauza dată, **cu excepția abținerii și informând toate părțile vizate de decizia respectivă**.

Ceea ce ține de nemijlocit de Președintele Curții Constituționale, fiind și conducător al entității publice, reieșind din atribuțiile specificate mai sus, în cazul apariției unui conflict de interese real, care în conformitate cu *art. 12 alin. (7) din Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale*, unde este specificată cuvintele „...și alți conducători ai organizațiilor publice...” rezultă că este obligat să informeze Autoritatea Națională de Integritate imediat, dar nu mai târziu de 3 zile de la data constatării, despre orice situație de conflict de interese real în care se află, în modul stabilit la alin. (5), și în coroborare cu *art. 14 alin. (3) și (4) din aceeași Lege*.

Regimul juridic al conflictelor de interese este aplicabil în raport cu statutul de judecător al Curții Constituționale, inclusiv Președinte, în toate situațiile când subiectul declarării exercită atribuții aferente funcției deținute, fără a face distincției între atribuțiile cu caracter administrativ sau cele privind exercitarea controlului constituționalității actelor. Acest fapt este susținut prin dispozițiile *art. 11 din Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale*, care stipulează că *în procesul îndeplinirii atribuțiilor lor de serviciu, subiecții declarării sunt obligați să respecte următoarele principii generale de evitare a conflictelor de interese: a) servirea interesului public cu imparțialitate și obiectivitate; b) asigurarea transparenței și a controlului public al activității; c) responsabilitatea individuală și exemplul personal*.

Astfel, inspectorul reține că unul dintre principiile fundamentale ale interpretării normelor juridice este acela potrivit căruia „**actus interpretandus est potius ut valeat quam ut pereat**”, ceea ce semnifică faptul că o normă juridică trebuie interpretată în sensul care să permită aplicarea ei, și nu în acela în care să o înlăture.

Conform răspunsului Curții Constituționale nr. PCC-01/250/21, înregistrată în cancelaria Autorității cu nr. 4690 din 04.06.2021, unde a fost specificat argumentul că la articolul 27 din Codul jurisdicției constituționale prevede modul în care poate avea loc recuzarea unui judecător constituțional, inspectorul specifică că potrivit principiului „ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus”, atunci când legiuitorul nu face el singur distincția între anumite elemente avute în vedere în momentul legiferării, **interpretul** nu poate realiza această distincție.

Prin urmare, este necesar de menționat că cele 2 temeuri în care poate avea loc recuzarea unui judecător constituțional, indicate la *articolul 27 din Codul jurisdicției constituționale*, nu înglobează în sine noțiunea de conflict de interese, ultima având un spectru de aplicare mult mai larg și general.

De asemenea, menționez că reieșind din întrebarea adresată reprezentatului parlamentului de către Președintele Curții Constituționale,¹ care a cerut recuzarea subiectului controlului, prin prisma conflictului de interese, unde citez „...și aș vrea să concretizați care este temeiul de recuzare...”, rezultă că recuzarea și declararea conflictului de interese constituie situații distincte prin raportare la statutul de judecător al Curții Constituționale, respectiv efectele juridice ale acestor proceduri sunt diferite.

Prin urmare, se constată că dna Manole Domnica avea obligația de a declara conflictul de interese real la Autoritatea Națională de Integritate, anterior participării la emiterea deciziei Curții Constituționale nr. 61 din 26.04.2021, prin care a fost confirmată Decizia Curții Constituționale nr. 60 din 23.04.2021 de suspendare a acțiunii unor Hotărâri de Parlament și la controlul constituționalității Hotărârea Parlamentului nr. 73 din 23.04.2021 privind anularea prin retragere parțială a Hotărârii Parlamentului nr. 121 din 16.08.2019 privind numirea doamnei Manole Domnica în funcția de judecător al Curții Constituționale, or conform *art. 17 lit. a) din Legea cu privire la Curtea Constituțională*, judecătorul Curții Constituționale este obligat să-și îndeplinească atribuțiile cu **imparțialitate** și în respectul Constituției.

Totodată, conform principiilor de la Bangalore cu privire la conduita judiciară din 2002, la pct. 2.2 este statuat că judecătorul se va strădui să adopte o conduită, atât în instanță, cât și în afara acesteia, care să mențină și să **întărească încrederea publicului, a juriștilor și a justițiabililor în imparțialitatea judecătorului și a corpului judiciar**, iar la pct. 2.5 este menționat că judecătorul se va abține de a judeca în orice dosar pe care constată că nu îl va putea soluționa imparțial sau în care i-ar putea părea unui observator corect ca nefiind capabil să judece.

Ceea ce ține de imparțialitatea judecătorului și obligația de a se abține, este relevantă și jurisprudența CEDO, în special speța Tocono și Profesorii Prometeiști c. Moldovei din 26.06.2007. În hotărârea Kyprianou v. Cyprus [GC], nr. 73797/01, § 121, ECHR 2005-..., Curtea a rezumat principiile care reies din jurisprudența sa cu privire la imparțialitatea instanței judecătorești, în primul rând, că într-o societate democratică este de o importanță fundamentală ca instanțele judecătorești să inspire încredere populației. În acest sens, articolul 6 CEDO, cere instanței, care cade sub incidența sa, să fie imparțială. Astfel, Curtea face distincție între o abordare subiectivă, adică încercarea de a constata convingerea personală sau interesul unui judecător într-o anumită cauză, și o abordare obiectivă, adică determinarea **dacă el a oferit garanții suficiente pentru a exclude orice îndoială legitimă în acest sens** (a se vedea Piersack v. Belgium, hotărâre din 1 octombrie 1982, Seria A nr. 53, § 30 și Grieves v. the United Kingdom [GC], nr. 57067/00, § 69, ECHR 2003-XII).

Prin urmare, rezultă că informarea despre apariția unui conflict de interese real, nu exclude faptul ca subiectul declarării poate participa la judecarea cauzei respective, dar reprezintă acele garanții care înlătură orice îndoială, sau acțiuni care ar afecta imparțialitatea.

Mai mult, în jurisprudența sa, Curtea Europeană a menționat că persoanele care exercită o activitate profesională trebuie să **dea dovadă de o prudență mai mare în cadrul activității lor** și este de așteptat ca acestea să-și asume riscurile inerente activității lor (Sekmadienis Ltd. v. Lituania, 30 ianuarie 2018, § 65; Satakunnan Markkinapörssi Oy și Satamedia Oy v. Finlanda [MC], 27 iunie 2017, § 145).

De asemenea, relevant speței este și *art. 4 alin. (4) din Codului de etică și conduită profesională a judecătorului*, aprobat prin Hotărârea Adunării Generale a Judecătorilor nr. 8 din

¹ https://www.youtube.com/watch?v=W28xwNSbx_4, min 5:20

Atenție! Documentul conține date cu caracter personal, prelucrate de operatorul înregistrat în Registrul de evidență al operatorilor de date cu caracter personal cu nr. 0000069. Prelucrarea ulterioară a acestor date poate fi efectuată numai în condițiile prevăzute de Legea privind protecția datelor cu caracter personal nr. 133 din 08.07.2011.

11.09.2015, judecătorul se va abține de la luarea deciziilor, atunci când interesele sale, ale persoanelor înrudite prin sânge, adopție, afinitate, sau ale altor persoane care au legături apropiate cu familia sa, ar putea influența corectitudinea deciziilor.

Astfel, se constată că prin participarea dnei Manole Domnica la emiterea Deciziei Curții Constituționale nr. 61 din 26.04.2021, prin care a fost confirmată Decizia Curții Constituționale nr. 60 din 23.04.2021 de suspendare a acțiunii unor Hotărâri de Parlament și controlul constituționalității Hotărârea Parlamentului nr. 73 din 23.04.2021 privind anularea prin retragere parțială a Hotărârii Parlamentului nr. 121 din 16.08.2019 privind numirea doamnei Manole Domnica în funcția de judecător al Curții Constituționale, nu doar că s-a admis un conflict de interese consumat, s-a afectat noțiunea de imparțialitate, dar și contravine principului potrivit **căruia nimeni nu poate fi judecător în propria cauză (nemo iudex in causa sua)**, or în cazul dat în situație de conflict de interese real nu era întreg Plenul Curții Constituționale, nu sunt supuse controlului constituționalității legi care ar afecta o anumită categorie de subiecți, printre care s-ar regăsi și judecătorii Curții Constituționale, **dar vizează nemijlocit interesele dnei Manole Domnica.**

Referitor la legislația altor state pe speța dată, doresc să specific că în Germania, Legea cu privire la Curtea Constituțională federală, la paragraful 18, alin. (2), este stipulat că judecătorul care are un interes în rezultatul procedurilor date fiind starea sa matrimonială, profesia, originea, apartenența la un partid politic sau un motiv de ordin general similar nu poate participa la soluționarea cauzei, iar în Regulamentul Curții Constituționale a Ucrainei la art. 44 pct. 2 presupune că conflictul de interese este contradicția între interesul privat al judecătorului și împuternicirile sale, care afectează obiectivitatea sau imparțialitatea procesului de examinare sau exercitarea/neexercitarea acțiunilor pentru realizarea acestor împuterniciri.

Pe cale de consecință se conchide că, prin declararea la Autoritatea Națională de Integritate despre conflictul de interese real, nu reprezintă o ingerință în activitatea independentă a Curții Constituționale, ci consolidează imparțialitatea judecătorului constituțional, în exercitarea atribuțiilor legale, ținând cont de prevederile *Legii integrității nr. 82/2017 și Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale.*

Prin urmare, prezentul control are ca obiect verificarea respectării regimului juridic al conflictului de interese, dar nicidecum nu se răsfrânge asupra modului în care judecătorii Curții Constituționale examinează sesizările și asupra soluțiilor adoptate.

Este necesar de specificat că, de către Curtea Constituțională la solicitarea inspectorului, nu a prezentat actele necesare, în special decizia privind respingerea cererii de recuzare la examinarea sesizărilor nr. 92a/2021 și nr. 93a/2021, care ar fi fost relevantă pe cazul dat.

Conform *art. 38 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate* în urma controlului privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese inspectorul de integritate emite un act de constatare în cazul în care stabilește că persoana supusă controlului nu a declarat și nu a soluționat conflictul de interese sau a emis/adoptat un act administrativ, sau a încheiat direct ori prin intermediul unei persoane terțe un act juridic, sau a luat personal o decizie ori a participat la luarea unei decizii cu încălcarea dispozițiilor legale privind conflictul de interese.

Prin prisma dispozițiilor *art. 39 alin. (1) din aceeași Lege*, în cazul în care se constată nedeclararea sau nesoluționarea unui conflict de interese ori încălcarea regimului juridic al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor, inspectorul de integritate încheie un proces-verbal cu privire la contravenție și aplică sancțiunea contravențională, sau după caz, emite un act de

constatare în care solicită încetarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu ale subiectului declarării și aplică pentru acesta interdicția de a ocupa o funcție publică sau de demnitate publică.

Studiind materialele dosarului de control și prevederile legale ce guvernează speța, inspectorul de integritate concluzionează că dna Manole Domnica, Președinte al Curții Constituționale, nu a declarat și nu a soluționat prin abținere conflictul de interese real, obligație ce o avea nemijlocit subiectul declarării și nu alți participanți în ședință, prin ce a încălcat dispozițiile *art. 12 alin. (4) și art. 14 alin. (3)-(4) din Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale*, deoarece nu a luat măsuri pentru a proteja corectitudinea procesului de participare la luarea deciziei și a admis consumarea conflictului de interese.

Totodată, inspectorul a luat act de Hotărârea Curții Constituționale nr. 18 din 09.07.2021, pentru controlul constituționalității *art. 19 alin. (1) lit. e) din Legea nr. 317 din 13.12.1994 cu privire la Curtea Constituțională*, mandatul judecătorului Curții Constituționale încetează prin ridicarea imunității judecătorului în caz de stabilire, prin actul de constatare rămas definitiv, a încheierii directe sau prin intermediul unei persoane terțe a unui act juridic, luării sau participării la luarea unei decizii fără soluționarea conflictului de interese real în conformitate cu prevederile legislației privind reglementarea conflictului de interese, **care s-a declarat neconstituțional**.

Astfel, în conformitate cu *art. 26 alin. (7) din Legea cu privire la Curtea Constituțională*, hotărârile Curții Constituționale **produc efect numai pentru viitor**.

Prin urmare, se constată că nu poate fi aplicat *art. 39 alin. (1) din Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate*.

Din aceste raționamente, în conformitate cu prevederile *art. 19 și art. 37-38 din Legea 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, art. 12, 14 și 15 din Legea 133/2016 privind declararea averii și intereselor personale* inspectorul de integritate,

DECIDE:

1. Se constată că dna Manole Domnica, Președinte al Curții Constituționale, nu a declarat și nu a soluționat prin abținere conflictul de interese real, apărut la participarea emiterii Deciziei Curții Constituționale nr. 61 din 26.04.2021, prin care a fost confirmată Decizia Curții Constituționale nr. 60 din 23.04.2021 de suspendare a acțiunii unor Hotărâri de Parlament și participarea la controlul constituționalității Hotărârii Parlamentului nr. 73 din 23.04.2021 privind anularea prin retragere parțială a Hotărârii Parlamentului nr. 121 din 16.08.2019 privind numirea doamnei Manole Domnica în funcția de judecător al Curții Constituționale, prin ce s-a admis consumarea conflictului de interese.
2. Se aduce la cunoștința dnei Manole Domnica actul de constatare și se informează despre dreptul de a-l contesta, în termen de 30 zile de la emiterea acestuia la Curtea de Apel Chișinău, situată pe adresa: mun. Chișinău, str. Teilor 4.

**Inspector de integritate superior
al Inspectoratului de Integritate**

Virgiliu BARDĂ